

صلى الله عليه وسلم

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: برنامه ریزی توریسم

عنوان:

تحلیل توان های گردشگری شهر کوهسار ساوجبلاغ

استاد راهنما:

دکتر علی رضا استلاجی

استاد مشاور:

دکتر سعیدگیوه چی

پژوهشگر:

هادی لطفی

زمستان ۱۳۹۱

تقدیم بہ:

خدائی کہ آفرید

جهان را، انسان را، عقل را، علم را، معرفت را، عشق را

و بہ کسانی کہ عشقشان را در وجودم دمید.

و، ہمسرم:

کہ سایہ مہربانیش سایہ ساز زندگیم است، او کہ اسوہ صبر و تحمل بودہ و مشکلات مسیر را برایم تسہیل نمود، ہمراہ بنی ادعائی کہ
بنی شک موفقت امروزم بدون او محقق نمی شد

علی دلبندم:

امید بخش جانم کہ آسایش او آرامش من است.

و تقدیم بہ پدر و مادرم، مہربان فرشتگانی کہ:

لحظات ناب باور بودن، لذت و غرور دانستن، جسارت خواستن، عظمت رسیدن،

مدیون حضور سبز آنهاست.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب هادی لطفی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد نا پیوسته به شماره دانشجویی ۸۸۰۸۳۸۱۶۴۰۰ در رشته جغرافیا برنامه ریزی توریسم که در تاریخ ۹۲/۱/۲۰ از پایان نامه خود تحت عنوان : تحلیل توان های گردشگری کوهسار ساوجبلاغ با کسب نمره ۱۷/۵ و درجه بسیارخوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم :

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، کتاب ، مقاله و ...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه های موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام .

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است .

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب ، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم .

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت .

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء :

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۲/۱/۲۰

دانشجوی کارشناسی ارشد آقا/خانم هادی لطفی از پایان نامه

خود دفاع نموده و با نمره ۱۷/۵ بحروف هفده ونیم و با

درجه بسیارخوب مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات تحقیق

۳	۱-۱ مقدمه.....
۴	۱-۲ بیان مسأله.....
۷	۱-۳ اهمیت موضوع تحقیق.....
۷	۱-۴ اهداف های تحقیق.....
۷	۱-۴-۱ اهداف اصلی.....
۷	۱-۴-۲ اهداف جزئی.....
۸	۱-۵ پرسش یا پرسش های اصلی.....
۸	۱-۶ فرضیه های تحقیق.....
۸	۱-۷ پیشینه تحقیق.....
۱۰	۱-۸ قلمرو تحقیق.....
۱۰	۱-۸-۱ قلمرو موضوعی.....
۱۰	۱-۸-۲ قلمرو مکانی.....
۱۰	۱-۸-۳ قلمرو زمانی.....
۱۰	۱-۹ روش تحقیق.....
۱۰	۱-۱۰ روش جمع آوری اطلاعات.....

- ۱۱-۱ محدودیت های تحقیق..... ۱۱
- فصل دوم: چارچوب نظری پژوهش
- ۱-۲ مفاهیم و اصطلاحات..... ۱۳
- ۱-۱-۲ تعریف مکان..... ۱۳
- ۲-۱-۲ تعریف فضا..... ۱۴
- ۳-۱-۲ تعریف محیط..... ۱۵
- ۴-۱-۲ واژه گردشگری..... ۱۵
- ۵-۱-۲ بار مفهومی و معانی نهفته در گردشگری..... ۱۷
- ۶-۱-۲ الگوی فضایی گردشگری..... ۱۷
- ۷-۱-۲ تعریف گردشگری..... ۱۸
- ۸-۱-۲ گردشگر (جهانگرد، توریست)..... ۲۱
- ۹-۱-۲ جاذبه های گردشگری..... ۲۱
- ۱-۹-۱-۲ جاذبه های طبیعی..... ۲۲
- ۲-۹-۱-۲ جاذبه های فرهنگی..... ۲۲
- ۱۰-۱-۲ گونه های گردشگری..... ۲۲
- ۲-۲ نظریه ها و مدل ها..... ۲۴
- ۱-۲-۲ نظریه سیستم ها..... ۲۵
- ۲-۲-۲ نظریه جغرافیای فرهنگی نو..... ۲۶

- ۲۷.....مدل باتلر.....۳-۲-۲
- ۳۰.....مدل برنامه ریزی گردشگری و فرایند توسعه.....۴-۲-۲
- ۳۶.....مدل محصول کلی گردشگری اسمیت.....۵-۲-۲
- ۳۸.....۶-۲-۲ الگوی گان.....
- ۴۰.....۳-۲-۲ تاریخچه گردشگری در جهان.....
- ۴۳.....۴-۲-۲ تاریخچه گردشگری در ایران.....
- ۴۵.....۵-۲-۲ عوامل مؤثر بر گسترش صنعت گردشگری.....
- ۴۶.....۱-۵-۲ پیدایش شهرها و گسترش شهرنشینی.....
- ۴۷.....۲-۵-۲ بهبود ساختار زیر بنایی و موتوریزه شدن جابه جایی ها.....
- ۴۸.....۳-۵-۲ اصلاح قوانین و مقررات مطلوب کار و افزایش درآمدها.....
- ۴۹.....۴-۵-۲ ارتقاء سطح فرهنگی عمومی.....
- ۵۱.....۵-۵-۲ پیدایش مؤسسات و آژانس های توریستی.....
- ۵۱.....۶-۵-۲ چاپ و ارایه نشریات ، بروشورهای تبلیغاتی و نقشه ها.....
- ۵۲.....۶-۲-۲ توریسم میراث تاریخی.....
- ۵۳.....۷-۲-۲ حفظ هویت شهرهای تاریخی.....
- ۵۴.....۸-۲-۲ فضای گردشگری شهری.....
- ۵۶.....۹-۲-۲ گردشگری شهری.....

فصل سوم: ویژگی های جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

- ۱-۳ ویژگی های طبیعی ۶۰
- ۱-۱-۳ موقعیت جغرافیایی ۶۰
- ۲-۱-۳ زمین شناسی ۶۴
- ۳-۱-۳ توپوگرافی ۶۵
- ۴-۱-۳ اقلیم ۶۵
- ۱-۴-۱-۳ دما ۶۶
- ۲-۴-۱-۳ بارش ۶۷
- ۳-۴-۱-۳ وزش باد ۶۷
- ۵-۱-۳ منابع آب ۶۷
- ۱-۵-۱-۳ آب های سطحی ۶۸
- ۲-۵-۱-۳ آب های زیرزمینی ۶۸
- ۶-۱-۳ پوشش گیاهی و زندگی جانوری ۶۸
- ۲-۳ ویژگی های جغرافیایی انسانی ۶۹
- ۱-۲-۳ تقسیمات سیاسی ۶۹
- ۲-۲-۳ وجه تسمیه ۷۰
- ۳-۲-۳ ویژگی های جمعیتی ۷۰
- ۴-۲-۳ زبان و مذهب ۷۱

۷۱ ۵-۲-۳ ویژگی های اقتصادی

۷۱ ۱-۵-۲-۳ کشاورزی

۷۱ ۲-۵-۲-۳ دامداری

۷۱ ۳-۵-۲-۳ صنایع

۷۲ ۶-۲-۳ ویژگی های کالبدی

۷۲ ۱-۶-۲-۳ ویژگی های تاریخی

۷۳ ۲-۶-۲-۳ ویژگی های فرهنگی

۷۴ ۳-۶-۲-۳ راه های ارتباطی

۷۴ ۴-۶-۲-۳ بهداشت و درمان

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته های پژوهش

۷۶ ۱-۴ مقدمه

۷۸ ۲-۴ جاذبه های طبیعی

۷۸ ۱-۲-۴ کوه ها

۷۸ ۲-۲-۴ غارها

۷۹ ۳-۲-۴ مناطق بیلابلی

۸۰ ۴-۲-۴ آبشارها

۸۱ ۵-۲-۴ رودخانه ها

۸۱ ۶-۲-۴ مسیرهای پیاده روی و گلگشت ها

- ۸۲.....۷-۲-۴ درختان کهنسال
- ۸۲.....۱-۷-۲-۴ پیر چنار کردان
- ۸۳.....۲-۷-۲-۴ چنار های کهنسال برغان
- ۸۳.....۳-۷-۲-۴ درخت پیر سپیدارک یا چهل دختر برغان
- ۸۳.....۴-۷-۲-۴ چنار کهنسال روستای تکیه
- ۸۳.....۸-۲-۴ روستاهای هدف گردشگری
- ۸۳.....۱-۸-۲-۴ برغان
- ۸۴.....۲-۸-۲-۴ ورده
- ۸۴.....۳-۸-۲-۴ سنج
- ۸۵.....۴-۸-۲-۴ سپاندره
- ۸۵.....۹-۲-۴ مناطق گردشگری
- ۸۵.....۱-۹-۲-۴ منطقه گردشگری میان عسل (فروزنده)
- ۸۶.....۲-۹-۲-۴ قطب گردشگری کردان
- ۸۸.....۳-۴ جاذبه های تاریخی
- ۸۸.....۱-۳-۴ تپه کش کلا برغان
- ۸۸.....۲-۳-۴ گنج تپه خوروین
- ۸۹.....۳-۳-۴ سیاه تپه خوروین
- ۸۹.....۴-۳-۴ پل ها

- ۹۱ ۵-۳-۴ حمام ها
- ۹۱ ۴-۴-۴ جاذبه های مذهبی و اماکن مقدس
- ۹۱ ۱-۴-۴ امام زاده ها
- ۹۱ ۱-۱-۴-۴ امام زاده عبدالقهار
- ۹۲ ۲-۱-۴-۴ امام زاده بی بی خاتون ورده
- ۹۲ ۳-۱-۴-۴ امام زاده شاهزاده علی اکبر
- ۹۳ ۴-۱-۴-۴ امام زاده بی بی قزلب
- ۹۴ ۵-۱-۴-۴ امام زاده کاظم سرهه
- ۹۴ ۶-۱-۴-۴ شاهزاده امام حسین و بی بی تسا کردان
- ۹۴ ۷-۱-۴-۴ امام زاده عبدا... و صالح
- ۹۵ ۸-۱-۴-۴ امام زاده هشت تن
- ۹۵ ۹-۱-۴-۴ امام زاده موسی
- ۹۶ ۱۰-۱-۴-۴ امام زاده یوسف
- ۹۷ ۲-۴-۴ مساجد و حسینیه ها
- ۹۷ ۱-۲-۴-۴ مسجد قدیمی تالیان
- ۹۷ ۲-۲-۴-۴ مسجد جامع و حسینیه اعظم برغان
- ۹۷ ۳-۲-۴-۴ مسجد جامع سیستان
- ۹۸ ۴-۲-۴-۴ مسجد سیرود

۹۸..... ۴-۲-۵ مسجد اعظم برغان

۹۸..... ۴-۵ جاذبه های فرهنگی

۹۸..... ۴-۶ صنایع دستی

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۰۱..... ۵-۱-۱ فرضیه ها

۱۰۱..... ۵-۱-۱-۱ فرضیه اول

۱۰۲..... ۵-۱-۲ فرضیه دوم

۱۰۳..... نتیجه گیری

۱۰۴..... رایه پیشنهادات

۱۰۶..... فهرست منابع و ماخذ

فهرست جداول

عنوان.....	صفحه.....
۱-۳ درجه حرارت بخش جنوبی.....	۶۶.....
۲-۳ تقسیمات سیاسی شهر کوهسار به تفکیک بخش و دهستان.....	۷۰.....
۳-۳ آمار جمعیت شهر کوهسار ۱۳۸۵.....	۷۰.....
۴-۳ وضعیت اشتغال ساکنین بخش چندار در بخشهای مختلف اقتصادی.....	۷۲.....
۱-۴ تأسیسات گردشگری کوهسار.....	۷۷.....
۲-۴ سازمان ها، نهاد ها و ادارات مرتبط با گردشگری.....	۷۷.....
۳-۴ کوه ها و رمسهای مبدأ صعود.....	۷۸.....

فهرست شکل‌ها

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
۱-۲ مدل برنامه‌ریزی گردشگری و فرایند توسعه.....	۳۲
۲-۲ مدل محصول کلی گردشگری.....	۳۷
۳-۲ الگوی گان از سامانه گردشگری.....	۳۹
۴-۲ چرخه گردشگری و فرهنگ.....	۵۰

فهرست نقشه‌ها

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
۱-۳ موقعیت استان البرز در ایران.....	۶۱.....
۲-۳ موقعیت شهرستان ساوجبلاغ در استان البرز، تهران و ایران.....	۶۲.....
۳-۳ تصویر ماهواره ای شهر کوهسار.....	۶۳.....

فهرست عکس‌ها

عنوان.....	صفحه.....
۱-۴ منطقه بیلاقی ولیان.....	۷۹.....
۲-۴ آبشار دربند ولیان.....	۸۰.....
۳-۴ روستای ولیان.....	۸۲.....
۴-۴ قطب گردشگری عسل.....	۸۶.....
۵-۴ قطب گردشگری کردان.....	۸۷.....
۶-۴ گنج تپه خوروبین.....	۸۹.....
۷-۴ پل تاریخی برغان.....	۹۰.....
۸-۴ امامزاده علی اکبر تکیه.....	۹۲.....
۹-۴ امام زاده بی بی قزلباش.....	۹۳.....
۱۰-۴ امامزاده عبدالله چندار.....	۹۴.....
۱۱-۴ امامزاده موسی خوروبین.....	۹۶.....
۱۲-۴ حسینیه برغان.....	۹۹.....

صنعت گردشگری به عنوان بزرگترین و متنوع‌ترین صنعت دنیا به شمار می‌آید. بسیاری از کشورها این صنعت پویا را به عنوان اساس درآمد، اشتغال، رشد بخش خصوصی و توسعه‌ی ساختار زیربنایی می‌دانند. در سراسر کره‌ی زمین به ویژه در کشورهای در حال توسعه، یعنی در آن جا که شکل‌های دیگر توسعه‌ی اقتصادی از قبیل تولید یا استخراج منابع طبیعی، از نظر اقتصادی به صرفه نیست یا نقش چندان مهمی در صحنه تجارت و بازرگانی ندارد، به توسعه‌ی صنعت گردشگری توجه فراوانی معطوف می‌شود. بسیاری از گردشگران به دنبال مکان‌های جدید و انواع جدید محصولات گردشگری هستند در این میان شهر کوهسار با وجود توانمندیهای بسیاری در زمینه گردشگری می‌تواند در این مورد نقش داشته باشد. هدف این پژوهش بررسی توان‌های گردشگری شهر کوهسار می‌باشد که از نظر روش توصیفی-تحلیلی بوده و فرضیه‌های تحقیق با توجه به یافته‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که روستاهای کوهسار به علت داشتن جاذبه‌های طبیعی، مذهبی، تاریخی و فرهنگی بدون شک می‌توانند جز جذاب‌ترین روستاهای شهرستان باشند که با برنامه‌ریزی جامع و مدیریت منسجم علمی می‌توان زمینه را برای توسعه گردشگری روستایی در شهرستان ساوجبلاغ و نیز بهره‌گیری پایدار از این بخش گردشگری در آینده فراهم ساخت.

کلید واژه: توان‌های گردشگری، جاذبه‌ها، گردشگری روستایی، گردشگری مذهبی، کوهسار، ساوجبلاغ.

۱-۱- مقدمه

صنعت گردشگری به عنوان بزرگترین و متنوعترین صنعت دنیا به شمار می‌آید. بسیاری از کشورها این صنعت پویا را به عنوان اساس درآمد، اشتغال، رشد بخش خصوصی و توسعه‌ی ساختار زیربنایی می‌دانند. در سراسر کره‌ی زمین به ویژه در کشورهای در حال توسعه، یعنی در آن جا که شکل‌های دیگر توسعه‌ی اقتصادی از قبیل تولید یا استخراج منابع طبیعی، از نظر اقتصادی به صرفه نیست یا نقش چندان مهمی در صحنه تجارت و بازرگانی ندارد، به توسعه‌ی صنعت گردشگری توجه فراوانی معطوف می‌شود. از طرف دیگر، این صنعت علاوه بر آن که انتفاع اقتصادی ایجاد می‌کند، تعاملات میان فرهنگی جوامع مختلف را تسهیل نموده و از طریق ارتباطات میان فرهنگی، الگوهای فرهنگی مورد نیاز توسعه و شیوه‌های برقراری تعاملات رفتاری بر اساس گفت‌وگو میان فرهنگ‌ها (مورد نیاز توسعه و شیوه‌های برقراری تعاملات رفتاری بر اساس گفت‌وگو میان فرهنگ‌ها) (قرخلو، ۱۳۸۶، ۳).

امروزه صنعت گردشگری فراتر از یک صنعت به مثابه پدیده پویای جهانی و اجتماعی است و پیچیدگی‌های خاص خود را دارد (Elliot, ۱۹۹۷، ۴) پدیده‌ای که با مکانیسمی در هم تنیده و پنهان در زمان و مکان‌های مختلف اشکال گوناگونی به خود می‌گیرد و به همین دلیل تأییرات کاملاً متفاوتی را بر جوامع انسانی بر جای می‌نهد (حیدری چیا، ۱۳۸۷، ۱۷).

کشور عزیزمان ایران با داشتن قدمت تاریخی و فرهنگی چند هزار ساله و جاذبه‌های بیشمار گردشگری از جمله مراکز مهم گردشگری در جهان می‌باشد، اما مسئله گردشگری در ایران جایگاه واقعی خود را نیافته و همین امر موجب پائین آمدن و در حد ناچیز بودن سهم درآمد کشورمان از این صنعت شده و لازم است جهت توسعه این صنعت اقدامات لازم و زیربنایی با مشارکت عمومی به